

Hipp-hopp az élet

1

Hányszor, de hányszor képzeltem el a temetésemet! Nem öregasszonyként fekszem a koporsóban, dehogy! Szép, fiatal nőként. Mindig azt hittem, hogy éppen az ilyen gondolatmenettel tudok bátran szembenézni a halállal, sőt szembesze-
gülni. Hogy a halál nem is jön felém, ha én rettenthetetlen bátorsággal farkassze-
met nézek vele.

Ma már tudom, hogy képzeletem játéka kismiska volt a valósághoz képest. Most már azt is tudom, hogy meghalni nem olyan könnyű, mint hittem. Legalábbis nekem nem adatott meg a könnyű halál. Másfél év gyötrődés és kínkeserves szen-
vedés után következett be. Eleinte szilajul küzdöttem ellene.

Mindenki biztatott, hogy ne adjam fel, harcoljak, mert ez a sikeres gyógyulás titka. Ha tudnátok – gondoltam magamban –, hogy én százszorta jobban küzdök, mint ahogy ti el tudjátok képzelni a küzdelmet. Ez pedig az én szemszögemből azt jelentette, hogy meg fogok gyógyulni, mert egy percig sem hittem el, hogy egy mandulányi daganat a mellemben kifoghat rajtam. Hány ilyet láttam a nő-
gyógyászati onkológián, ahol nővérként dolgoztam! Mindenféle női betegséggel találkoztam, a fájdalom szinte az életem részévé vált. Persze mi azon voltunk, hogy csillapítsuk a fájdalmat. S hogy örültünk a pácienseknek, ha újra és újra
vizontláttuk őket a rendszeres ellenőrzéseken! Először gyakoribb időközönként, később már csak évenként. Ez már szinte biztos gyógyulást jelentett. De voltak lesújtó példák is. Amikor minden igyekezet kudarcba fulladt. Az orvosoké és a betegé is.

Jó hinni, hogy a pozitív gondolkodás kiszabadítja a beteget a megadás állapo-
tából. De hogyan gondolkozzon pozitívan az ember, amikor a kórlapján a „rákos
szövetek burjánzása” szerepel? Az egészségügyi személyzet biztatja a beteget, és
elvárja, hogy keményen nézzen szembe a betegségével. Aki letargiába esik, az
rossz beteg. A nagy harcosok a kedvencek. Eleinte sikeresen veszik az akadályo-
kat. A családdal együtt örülnek minden apró kis eredménynek. De a harc folyta-
tódik, és egyre inkább kimerülnek, és nincs már, amibe kapaszkodjanak. Sorjáza-
nak a rossz leletek, a baljós előrelátások. Főleg a saját érzékelésük tudatja velük,
hogy nincs tovább, akár feladják, akár nem, elérkezett a vég. Ez az én esetem.

Senki sem vetheti a szememre, hogy nem próbáltam meg. A végletekig küzdöttem. A lányoméért, a fiaméért. És hát saját magaméért is. Meg a férjeméért. Annak ellenére is, hogy Károly hűtlensége beárnyékolta a házasságunkat. Újabb szerelmi kapcsolata kezdetén úgy gondoltam, nem fogom arra kényszeríteni, hogy mellettem maradjon, hanem elengedem, menjen a maga útján. De jött a lelet, s emiatt úgy döntöttem, a sarkamra állok. Nem a házasságomat akartam megmenteni, az meg aztán végképp nem állt szándékomban, hogy magamhoz láncoljam. Dehogysis! Akkorra már belefáradtam, hogy egyre-másra a megcsalt feleség legyek. Már nem akartam ez ellen harcolni. Csakhogy tudtam, éppen most nem engedhetem el. Egyedül nem leszek képes eljárni a kezelésekre, egyszerűen szükségem lesz rá, hogy hozzon-vigyen, elkísérjen. Hogy ott legyen mellettem. Csak a gyógyulásomig akartam visszatartani. Aztán menjen, ha menni akar.

Akkortájt többször nem jött haza, halandzsált, hogy meghosszabbították a szolgálatát, pedig tudtam, hogy ez nem igaz. Tudtam, hogy viszonya van valakivel. Nemsokára a részletekről is értesültem. Akkor már házasságunk huszonegyedik évében jártunk.

De volt egy régebbi kalandja is – már ha nevezhetem kalandnak. Annál azért több volt. Kikezdett Miriammal, orvoskollégája, egyben jóbarátja feleségével, akik egyébként a szomszédjaink, ikerházat építettünk velük annak idején. Születésnap kerti partit tartottunk. Károly és Miriam észrevétlenül leléptek. Később rajtakaptam őket, ahogy a kert végében enyelegnek. Akkor Miriam a férje, Stano után futott, Károly pedig – bár a soktól alig hallottam őt – legalább háromszor megesküdtött, hogy egy csóknál több nem történt, s hogy ez volt az egyetlen eset. Lemarháza magát, amiért ennyire könnyelmű volt, és biztosított felőle, hogy ez soha többé nem fog megisméltődni. Ezután jó, hogy nem összeölelkezve mentünk vissza a vendégekhez. Próbáltam haragudni magamra a pipogyaságomért, hogy ilyen könnyen bevettem a mesét, s hogy máris megbocsátok. Jaj, dehogys! Hisz nem is volt mit megbocsátani. Feleslegesen izgultam, Károly a férjek legártatlanabbika.

Mondhatnám, szinte gondtalanul éltük tovább életünket. De időnként alig észrevehetően átsuhant a fejemben egy pillangó, és azt suttogta: „Most élvezd az életet, most jó!” Mintha figyelmeztetni akart volna a mulandóságra, a kerék forrására: egyszer fent, egyszer lent...

2

Nagyjából öt év telt el a kerti parti óta, amikor egy nap Stano beugrott hozzám az osztályra. Négyszemközt akart velem beszélni. Azt mondta, nagyon kínosan érzi magát, de meg kell velem osztania aggályait: szerinte a férjem és az ő felesége összeszűrik a levelet. Nem értettem, mire alapozza a gyanúját, mert nem volt

semmi ésszerű magyarázata. Csak sejtése. Próbáltam megnyugtatni, hogy talán csak képzelődik.

– Ám úgy legyen – felelte –, de azért légy résen!

Egyik délután kicsit hamarabb indultam a munkahelyemről. Hazafelé jövet – mint általában mindig – odapillantottam Stanóék bejáratára. A mi kocsifelhajtónk a ház keleti oldalán van, néhány méterrel odébb. Ahogy odanézek, a férjemet látom kilépni a szomszédéktól. Stano nincs otthon, még bent van a kórházban. A két fiuk erdei iskolába ment...

Károly meglátta, ahogy éppen akkor érkezem, egy pillanatra leblokkolt, mintha vissza akart volna menni a házba, s ezzel azt érte el, hogy megláttam mögötte Miriamot. Nem álltam le, folytattam az utat a házunkhoz. Magam sem értettem, minek köszönhetem a nyugalمامat ilyen viharos helyzetben. Amíg kinyílt a garázsajtó, számot vetettem egész életemmel, és azonnal elképzeltem a jövőmet is: elválunk, én a gyerekekkel a házban maradok, Károly vegye feleségül Miriamot. Ha egyszer ő kell neki. És költözzenek valahová nagyon messzire, hogy véletlenül se találkozhassunk.

Egyszerre értünk a hallba, én a garázson át, Károly a főbejáraton. Egy megszeppent, leleplezett lurkó képével állt előttem, aki a lebukás okozta megszégyenülés miatt szólni sem bír. Szinte megsajnáltam.

Én sem szóltam, valahogy nem találtam a helyzethez megfelelő szavakat. Mert ilyen helyzetre nincsenek megfelelő szavak. Csak hisztérikus érzelemkitörés jöhetne számításba, de ahhoz végtelenül fáradtnak éreztem magam. Gondoltam, majd később törnek fel bennem az indulatok. De aznap nem került rá sor.

Lám, milyen gyarló az ember, még holtában is! Annyi szépet és jót megéltünk együtt, én meg azt az egy-két félrelépést hánytorgatom fel. Pedig már régen számot vettem velük. Mégis újra és újra előjönnek bennem. Nem csoda – ezek okozták a legmélyebb sebeket, beárnyékkolták a kellemes élményeket.

Aznap pizzát ígértem vacsorára, neki is láttam a teendőknél. A gyerekek is besegítettek. Felszeletelték a paradicsomot, elrendezték a tésztán, aztán jött a többi finomság kinek-kinek a gusztusa szerint. Felszisszentem, amikor azt mondták, hogy apu részét gazdagon meghintik olajbogyóval, mert ő úgy szereti.

Vacsorára a férjemet egy kicsit feszengve foglalt helyet az asztalnál, de látva a jókedvet, ő is felderült. S a „Hogy sikerült a napotok?” kérdésre adott válaszok egy idillikus család képét vetítették a képzeletbeli filmvászonra.

3

A boldog család! Ez járt az eszemben, amikor leszedtem az asztalt. Ehhez már senkinek se fűlik a foga, méltatlankodtam, a konyha rendbe rakása az én dolgom. Meg is lepődtem, amikor Károly megkérdezte, segítsen-e. Csak egy megvető,

szinte gyilkos pillantással jeleztem, hogy jobb lesz, ha nem marad a közelemben. Ez így ment néhány napig. A hálósobából természetesen kiharancsoltam őt. A vendégszobában aludt.

Egyik este elém állt, és mélységesen megbánó képet mutatva kért, hogy beszéljünk meg a dolgainkat.

– Igen, beszéljünk meg! – hagytam rá. – Kezdjük azzal, hogy megmagyarázod, mit nyújt neked Miriam, amit nálam esetleg hiába kerestél!

A beállt csöndben elgondolkodtam: most éppen arra adtam okot, hogy összegyűjtse a pozitívumokat Miriammal kapcsolatban, s talán olyasmire is rábukkan, amire eddig nem is gondolt. Attól féltem, én magam irányítom őt Miriam felé, s hogy a kapcsolatuk még inkább megszilárdul. Mert mondanom sem kell, igazából nem akartam elválni, sőt vitatkozni sem akartam. A régi „rendes” férjemet akartam visszakapni, a régi kiegyensúlyozott, „jó” életemet. De ezzel se mertem előállni. Féltem, hogy Károly túllépett a kettőnk kapcsolatán, és Miriam mellett dönt.

– Csak nálad találok meg azt, amire szükségem van. Erre megesküszöm – kezdte a magyarázkodást. Meglepődtem, mert az elmúlt napokban minden másra gondoltam, csak arra nem, hogy kitart mellettem. – Óriási hülyeséget csináltam, elismerem. Miriam semmit sem jelent nekem. Kérlek, hidd el! S ha meg tudsz bocsátani, felejtjük el a hétfői napot!

Már-már fölényben éreztem magam, azt gondoltam, győztem, hiszen úgy alakul minden, ahogyan én szerettem volna. De rám törtek a kétségek.

– Kérdés, meddig fogsz kitartani mellettem. Egy évig, egy hónapig?

– Ez nem kérdés. Csak te kellesz nekem. És csak rajtad áll, hogyan alakul a sorunk.

Akár a szappanoperákban: borítsunk fátlyat a múltra, és éljünk tovább gondtalanul! Csakhogy ehhez emlékezetkiesésre lett volna szükség. Erre most kellett rájönnöm, amikor a vártnál simábban látszik jóra fordulni mindaz, ami megromlott. Csak rajtam áll... Pedig nem én rontottam el. Most mégis nekem kell döntenem. A jelek szerint ő már döntött, és engem választott. Igaz, ez a választás már jó néhány évvel ezelőtt történt. Miért kell megismételni? Miért kell újra dönteni? Miért, miért?

Kusza gondolataim közben megszólalt a bejárati csöngő. Stano állt az ajtóban, mellette Miriam lehajtott fejjel. Tehát náluk is kitudódott.

– Miriam elmondta, mi történt – hadarta Stano. – Azt állítja, nem volt semmi jelentősége, és biztosít felőle, hogy nem lesz folytatás. Én igyekszem higgadt maradni, bár legszívesebben szétverném a pofádat – Károlyra nézett –, és neked is – folytatta Miriam irányába. Távoztában még odaszólt a férjemenek:

– Az utolsó dobások voltak! Az utolsó!

Károly egy bólintással jelezte, hogy érti, s hogy egyetért.

Eszter, a lányunk tizennyolc éves volt, amikor Károly és Miriam kapcsolata kitudódott. Hiába próbáltuk eltitkolni az esetet a gyerekek előtt, megtudták a szomszéd fiúktól. A lányom az apja ellen fordult. Sőt az öccsét, Gábort is ellene bujtotta. Éppen én kerültem a békítő szerepébe, akinek pedig minden oka meglett volna, hogy haragudjon a férjére. Talán ezért is tudtam megbirkózni az engem ért csalódással, hiszen annyit magyaráztam a lányomnak és a fiamnak, hogy nem kell az ilyen dolgot tragikusan venni, hogy már magam is elhittem. Eszter azonban nem enyhült meg az édesapja iránt. Elítélte, és mélyen megvetette őt. Gábor a nővére példáját követte. Károly pedig egyre rosszabbul érezte magát családjában. Ezt látva igyekeztem menteni a menthetőt, amennyire csak bírtam. Magyaráztam, kérleltem, próbáltam visszaterelni a család életének menetét a régi mederbe. Így teltek az évek, gubancokkal, örökös bukdácsolással. Nem méltatlankodtam. Tettem a dolgom, és vettem az akadályokat.

Egy alkalommal, egy szűrővizsgálaton a mellemben majdnem két centiméter nagyságú csomót észleltek. Károly már nem dolgozott a kórházban, akkor már egy nőgyógyászati magánklinikán helyezkedett el.

– Aggodalomra semmi ok – mondta az orvos. Igen, ezt szokták ilyenkor mondani. Valóban nem aggodalmaskodtam. Velem nem történhet az, ami oly sok páciensünkkel megesett már. Én a barikád másik oldalán állok, a bajba jutottak segítői között. Nekem továbbra is ez a feladatom. A másik vizsgálatot azzal a meggyőződéssel végeztem, hogy megbizonyosodjam róla: nincs komoly baj.

Megdöbbsentem, amikor este felhívott az orvosom, hogy másnap menjek be hozzá.

– De doktor úr, azt mondta, semmi ok az aggodalomra, akkor meg miért kell bemennem...

– Csak egy újabb ellenőrző vizsgálat miatt – próbált az orvos vidám hangon ködösíteni, de most már tudtam, hogy igenis, van okom az aggodalomra.

Eszter lányom hallotta a telefonbeszélgetést. Akkor már harmadéves orvostanhallgató volt, jól tudta, mit jelent az „ellenőrző vizsgálat ellenőrzése”. Igyekezett nem kimutatni szorongását, azt mondta, hogy ez még nem jelent semmit, és sok esetben tévedtek már az orvosok, most is bizonyára így lesz.

– Ebben én is biztos vagyok, csak tévedés lehet – hajtogattam, közben alig vártam, hogy másnap reggel legyen, hogy megtudjam az orvos igazi álláspontját.

Károly aznap nem jött haza. A szolgálati menetrendje ott lógott a hűtőszekrény ajtaján, mint már évek óta. Azt hittem, rosszul emlékezem, de nem említette,

hogy ma bent kellene maradnia. Ellenőriztem a napi beosztást, az éjszakai szolgálat holnapra szól. Talán csak tovább marad, bizonyára oka van rá, gondoltam. Már tizenegy óra is elmúlt, és nem telefonált. Mégis igaz lesz, amire már hosszabb ideje gyanakszom? Balsejtelveim támadtak. Most már nem saját magammal foglalkoztam, hanem a kilátásban lévő újabb házassági krízissel. De azért nem olyan fából faragtak engem, hogy rögtön magamba roskadjak. Egyszerűen eldöntöttem: minden rendben lesz. A vizsgálati lelet is, meg a férjem is.

Annál inkább megrémültem, amikor az orvosom reggel nyíltan megmondta, hogy a daganat rosszindulatú, és azonnal el kell kezdeni a kezelést. Hát mégis, tűnődtem. És mi lehet Károllyal? Próbáltam telefonon elérni, de nem vette fel. Akkor felhívtam a klinikát, azt mondták, most éppen konzíliumot tartanak, s megerősítették, hogy férjem ma éjszakai szolgálatos lesz.

Tehát csak holnap tudom majd elmondani neki. Jobb is lesz, ha személyesen beszéljük meg, nem telefonon. A gyerekeimnek délután azt mondtam, nem kell félni, gyakran előforduló, és nagy sikerességgel kezelhető a tumor, minden esélyem megvan a gyógyulásra. De aludni nem tudtam az éjjel. Végigperegtek a fejemben az egyes páciensek, akiket hasonló problémával kezeltünk. Próbáltam a sikeres esetek mellett maradni, és minduntalan a rosszul végződőknél kötöttem ki. Hajnalig forgolódtam az ágyamban, csak reggel felé sikerült talán egy órát aludnom nyugtalan álommal.

Férjem délután azzal fogadott, hogy szeretne velem megbeszélni valamit.

– Na, mondd, mert nekem is van mondanivalóm a számodra.

– Akkor mondd először te! – ajánlotta fel, remélve, hogy a felesége mondanivalója könnyebb fajsúlyú lesz.

– Nem, kezd inkább te! – mondtam ugyanezzel a megfontolással. Károly nem akarta tovább húzni az időt, amúgy is betanulta már a szövegét, és meg volt győződve róla, hogy az én mondókám az övé után számára úgyis tárgytalan lesz. Hát nekikezdett:

– Nem megy ez nekünk együtt, elmegyek. Elköltözöm.

Lebénultam ezek hallatán egy pillanatra. De csak egy pillanatra. Gyorsan összeszedtem magam, és határozott hangon azt mondtam:

– Sajnálom, de utadat kell állnom. Most nem költözhetsz el!

– Értsd meg, el kell innen mennem, mert megfulladok! Mást szeretek. Érted? Nem érdekelt. Most mindent fölülírt a saját gondom: a hajszálon függő életem.

– Nem mehetsz el! Szükségem lesz rád – mondtam közömbösséget színlelve.

– Ugyan! Mikor volt neked szükséged énrám? Te mindig győztél mindent nélkülem is.

– Hogy mondhatod? Felépítettük ezt a nagy házat, felneveltük a gyerekeinket...

– A házat te építtetted az apáddal együtt. Hányszor is vágta ezt a fejemhez! Tőlem csak a pénz kellett, de ez a legkönnyebb része volt a dolognak. Te fogad-

tad az építőmunkásokat, még homokot is rostáltál, habarcsot kevertél, amikor az apáddal előkészítettetek mindent a munkások számára, hogy minél gyorsabban haladhassanak.

– De hát te mondogattad folyton, hogy neked kímélned kell a kezedet, mert a kezed a legfőbb munkaeszközöd, és ezt mindig tiszteletben tartottam. Egy nőgyógyász keze nem lehet kérges, sem sérült, sem dagadt a kemény fizikai munkától.

– Azért ne túlozz! Még azt sem engedtetek, hogy összerakjam a ledőlt téglarakást. Pedig kesztyűben csináltam volna.

Gondolataim kétfelé szaladtak. Egyrészt azon töprengtem, mi a fenének vitatkozom Károllyal ilyen banális dolgok miatt, amikor az életem megmentése a tét. Komoly kezeléseken kell átesnem a közeljövőben, s az eredmény azon is múlik, sikerül-e mindent végigjárnom. Ehhez kétségtelenül szükségem lesz a segítségére. A kilátásba helyezett műtét után egy ideig nem leszek képes autót vezetni, egyébként is szükségem lesz valakire, aki végigjárja velem a további kezeléseket. Ki más lehetne az, ha nem a férjem? A lányomra és a fiamra nem szívesen tennék ilyen terhet. Másrészt ott motoszkált a fejemben az a nap, amikor az édesapámmal az építkezésen tettünk-vettünk, miközben ledőlt egy téglarakás. A férjem éppen kiugrott hozzánk, hogy megnézzze, hol tartunk a munkával. Megörültem, hogy majd segít eltakarítani az útból a szanaszét heverő téglákat. Nyújtottam is neki a védőkesztyűt, nehogy megsérüljön a keze. Ő viszont nem szándékozott téglát szedegetni a földről. Nőgyógyász létére csak nem végezhet ilyen alantas munkát! Igen, valahogy így történt. Semmiképp sem úgy, ahogy most, majdnem húsz év távlatából állítja.

– Még hogy felneveltük a gyerekeinket! Te neveltetted fel a te gyerekeidet. És nagyon sikeresen: Eszter már alig szól hozzám, Gábor meg legfeljebb pimaszkodik velem. Hogy is lehetne másképp, ha születésüktől fogva mellőztél, csak nekik él-tél, velük beszéltél meg mindent, engem meg szépen kihagytatok mindenből.

6

Meg kell hagyni, végül Károly kitett magáért. Pedig a rögeszméjévé vált indokok teljesen a hatalmukba kerítették, legalábbis én így láttam. Maga is elhitte, amiket mondott. Ennek ellenére odaadó férjhez illő gondoskodással viszonyult hozzám. Pedig már nem voltunk igazi férj és feleség. Csak látszat volt. Továbbra is tartotta a kapcsolatot a kedvesével, és megbeszéltük, hogy ha meggyógyulok, elválnék, s ő újrarázasodik. Nem mondom, hogy könnyű volt ezt elfogadnom, de bele-törődtem. Azzal igyekeztem enyhíteni a helyzetemet, hogy szembeállítottam a házasságomat a betegséggemmel. Nem győzhetek mindkét fronton, de még választanom sem kellett, a sors maga kínálta fel a megoldást, a jobbik megoldást: a

gyógyulás az egyedüli választásom. A férjemet nem szegezhetem magam mellé. De én továbbra is a gyerekekkel maradok, talpra állítom őket, elindítom a nagybetűs életbe. Biztos voltam benne, hogy Károly ebben sem hagy magamra, és olykor jóleső érzés fogott el ettől: ha elválnak is, továbbra is a gyerekeink szülei maradunk.

Mindenki biztatott: a családom, a rokonok, ismerősök, barátok... De az erőm egyre fogyott. A második műtétet már nagyon nehezen viseltem, s még nehezebben az utókezeléseket. Károly volt az egyetlen, akinek el tudtam hinni, hogy még mindig van remény. Tudtam, hogy reálisan látja az állapotomat, és teljesen meg volt róla győződve, hogy felépülök. Ráadásul ezt velem is el tudta hitetni. Biztatása nyomán mindig felpisláskolt bennem a remény, még a vége felé is. Addig a napig, amikor megtudtam, hogy szervezetemben többszörös áttétek keletkeztek. Innen nincs visszaút. Negyedszer feküdtem be a kórházba. Csont és bőr voltam már, és nem tudtam megállni a lábamon. Egyik reggel a kezelőorvosom azt mondta, hogy egy időre kiengednek a kórházból, mert a család körében sokkal inkább várható a javulás. Szó nélkül vettem tudomásul, hogy hazaküldenek – meghalni.

Elláttak morfiumos ragtapaszokkal és ampullákkal, kölcsönadtak egy tolókosit, és mehettünk utunkra. Hazaérkezésemkor még egyszer szemügyre vettem a házunkat. Lám, ezt hagyom magam után! Gondolataim elkalandoztak. Károly a bejárat felé kezdte tolni a kerekesszéket, szóltam neki, várjon még egy kicsikét. Az édesapámra gondoltam, aki egy évvel ezelőtt hunyt el, betegségéről nem tudva. Édesanyám jóval azelőtt halt meg, és ezért hálás vagyok a sorsnak, hogy szüleimnek nem kellett megélniük, ahogy elfogy életem gyertyalángja.

Kókadt fejjel meláztam a ház előtt, eközben a szomszéd bejáratból Miriam és Stano lépett ki. Miriam érdeklődve lépett felém, a lábamat kémlelte, azt hitte, valamilyen baleset ért, azért vagyok tolószékben. De ahogy közeledett, egyre inkább megdöbbent. Alig tudta kipróbálni magából a szavakat:

– Mi van veled? – kérdezte elcsukló hangon. Én csak a kartámlákon nyugvó kezemmel jeleztem – a tenyereimet az ég felé fordítva: hát, ez van!

Miriam sokkot kapott. Üvöltöni kezdett, és öklével püfölte a férjét.

– Azt mondtad, rendbe jön, hogy meggyógyul! Azt mondtad nekem...

Igen, ez az én ötletem volt. Megígértettem Stanóval, hogy nem mondja el Miriamnak, min megyek keresztül. Hogy neki nem szabad tudnia. Nem lehet a részese a sorscsapásomnak. Most már bánom. Sajnálom Miriamot. Nekem már teljesen mindegy, de neki ezzel kell tovább élnie. Beismerem, súlyos büntetés volt. Amikor ezt kitaláltam, még nem tudtam, hova fog fejlődni a betegségem. Stano beráncigálta őt a házba, mi pedig szintén hazamentünk.

Haza. Utoljára. Három napig tartott az utolsó otthonlétem. Ha a morfiom okozta delíriumos állapotból magamhoz tértem, mindig volt mellettem valaki. A gye-

rekeim és a férjem éjjel-nappal váltakoztak. Néha nem engedtem, hogy beadják a morfiomot, s bár olyankor kegyetlen fájdalmaim voltak, legalább tiszta elmével tudtam velük beszélgetni. Én mondtam el a lányomnak és a fiamnak, hogy az apjuk nemsokára elköltözik otthonról, hogy ezért íratjuk rájuk a házat ajándékozási szerződéssel. Apa lemond a házról, és a barátnőjéhez költözik. Továbbra is támogatja őket, a tanulmányaikat mindenképpen be kell fejezniük.

Eszter, bár tudott az apja újabb kapcsolatáról, azt hitte, a betegségem visszatartja őt. Egy rendes apa ilyen helyzetben nem hagyná magára a gyerekeit. Majdnem három napba telt, amíg meg tudtam győzni: apát el kell engednie! És semmi értelme a makacskodásnak: igenis, támogatni fog a jövőben, el kell fogadni a pénzt, ez jogi szempontból is kötelező, erkölcsi szempontból még inkább. Ugyan, ugyan! Még hogy otthagyná az egyetemet, és elmegy dolgozni. Csacsiság! Végül megértette, nem ez a helyes út. És az öccsének is példát kell mutatnia. Gábor nemsokára leérettségizik, és a gépészeti egyetemre készül.

Amikor arra kértem Esztert, hívja fel a papunkat, nem ellenkezett. András atya pedig mindjárt délben kijött hozzám. Felkészített a nagy útra, és én még aznap este eltávoztam. Még mondani akartam valamit, de már nem emlékszem, mit. Azt tudom, hogy a kezemet mozdítottam, de a szememet már nem tudtam kinyitni, hang se jött ki a számon. Hát végleg feladtam.

7

Eszter jön ki leggyakrabban a síromhoz. Sokat mesél nekem. Ez nagyon jólesik. Pedig én mindent tudok, hisz nem nyugodhatom, amíg meg nem békül az apjával. Addig folyton ott kószálok körülöttük, s bár semmit sem tehetek, azért szorítok, hogy törjön meg a jég.

Látom, ahogy szívem kincse olykor végigsimítja a szekrényemben a ruháimat. Többségüktől megvált már, de mi értelme, hogy a többit még takargatja? Lehet, hogy ezt akartam mondani azon az utolsó estén? Kár, hogy akkor nem jutott eszembe. Látom, ahogy előveszi azt a szép fehér szvetteremet, amelyiket az ő javaslatára vettem meg. Simogatja, babusgatja, az arcához szorítja. Ugyanezt műveli a vastag téli sálammal is. Eszterkém, mire jó ez? Az az igazság, hogy amióta együtt élnek ezzel az Attila sráccal, másképpen viszonyul az utánam megmaradt dolgaimhoz is. A minap agyoncsókolgatta a szvetteremet, táncra perdült benne, közben a fürdőköpenyemet ölelgette. Akkor is ezt tette, amikor tavaly elvégezte az egyetemet. De akkor még sírt hozzá. Most viszont ragyog a boldogságtól. Ó hát persze! Anya lesz!

Lám, milyen édesek! A sírom körül ácsorogva is lerí róluk a boldogság. Attila és Eszter. Eszter és Attila. Egymásra találtak. Gábor pedig a kiscsikó mögöttük. Már ő is egyetemista, harmadéves. Most együtt jöttek a temetőbe, mert ma van a

születésnapom. Ma lenne. Az ötvenedik. És már három éve nem vagyok az élők sorában.

De nicsak, ott jön Károly is az új feleségével. Mekkora csokrot cipel! Mindig is szeretett hatalmas, pompás csokrokat ajándékozni.

– Kislányom, jól látom, hogy édesanya leszel? – kérdezi Károly félszegen a suta üdvözlés után.

– Igen, apa, februárra várjuk – feleli Eszter egy kicsit szendén.

– Akkor már... most szeptember van... a negyedik hónapban vagy. Igazán örülök, és gratulálok. És jól vagy? Tudod, hogy bármiben számíthatsz rám.

Most Eszter elutasító szavai következhetek volna, de leesett a kő a szívemről, mert mást mondott:

– Tudom. Számítok is rád.

Károly is meglepődött. Még könnyek is tolultak a szemébe. Lehet, hogy csak én láttam, de tényleg láttam. Csak mosolyogtam magamban ideátról.

– Nem hívtatok meg az esküvőkre – mondta kicsit gyámoltalanul, a világeért sem szemrehányóan.

– Még nem volt esküvő. Három hét múlva lesz. A meghívókat már postáztam, valószínűleg hétfőn megkapjátok. Remélem, eljöttek.

– Köszönjük, természetesen elmegyünk – szólalt meg Éva, aki eddig csak a háttérből hallgatta a közelmúlthoz viszonyítva szinte bőbeszédűnek tűnő családi beszélgetést.

– Holnapra, vasárnapra terveztem, hogy majd telefonálok, és személyesen is meghívlak – folytatta Eszter.

– Gyertek el hozzánk holnap egy ismerkedő ebédre – szólta Károly, az ismerkedést Attilának címezve, hiszen ezidáig csak kétszer találkoztak, mindig csak futólag.

– Nagyon jó ötlet! – erősítette meg Éva. – Gyertek el. Egy óra tájban jó lesz?

– Köszönjük a meghívást. Egy óra körül nálatok leszünk.

Ezt már Gábor mondta. Istenem, milyen határozott, férfias! Kezdetben azt hittem, ő fogja nehezebben viselni a halálomat, de inkább ő lett Eszter támasza.

Tetszik nekem ez az ebédmeghívás. Persze, volt ilyen már régebben is, csak Eszter mindig elutasította. Nem akarta megbocsátani az apja új házasságát, és nem akart közel kerülni Évához. Pedig Éva is igyekezett kiengesztelni őt, mindenképpen kerülve a tolakodást. Józan türelme meghozta a gyümölcsét.

Most már én is békében nyugodhatok. Már nem kell őket féltennem. Csak mesziről szemlélgetem majd, ahogy lezajlik az esküvő. Aztán még szemmel tartom első unokám születését, cseperedését, Gábor mérnökké avatását...

Megnyugodtam. Én már tudom, hogy csak hipp-hopp az élet. A kerék megállíthatatlanul forog. Én már megnyugodtam. Örökre.